

Titel Historien om Danmark: Stenalder

Tema: Danmarks stenalder

Fag: Historie

Målgruppe: Melletrin og udskoling

En dansk dramadokumentarisk tv-serie: DR1, 60 min., 2017.

Faglig relevans/kompetenceområder

Denne tv-serie kan bruges som baggrunds-appetizer til et undervisningsforløb i historiekanonpunktet "Ertebøllekulturen", som omhandler overgangen mellem jægerstenalder og bondestenalder. På overbevisende faglig facon får eleven overblik over stenalderens forandringer fra klima til konflikter.

Forenkede Fælles Mål honoreres i historie under især kompetenceområdet "Kronologi og sammenhæng" og "Kildearbejde", da tv-serien under vejs problematiserer, hvad vi ved om stenalderens forandringer for dyr og mennesker.

Ideer til undervisningen

Læreren kan stille vejledningens fem elevspørgsmål før eller efter visningen, og for at lette lærerens forberedelse rummer vejledningen også svar på elevspørgsmålene. Læreren kan selv flytte spørgsmålene over i andet format, samt omformulere og bruge spørgsmålene mere målstyrende.

1. Beskriv hvordan Danmark ændrede geografisk form før og i stenalderen på grund af klimaforandringer.
2. Hvad bruges de jagede byttedyr til (fx rensdyr?)
3. Hvad er der i dag galt med dette Googleopslag:

"... Koelbjerg-kvinden: Skelet af kvinde fra Maglemosekulturen, ca. 7.300 f.Kr., fundet 1941 i mose ved Koelbjerg nær Vissenbjerg, Vestfyn. Koelbjerg-kvinden har været ca. 155 cm høj og 25-30 år gammel. Koelbjerg-kvinden er et af de ældste nordiske menneskefund" <http://www.lexabc.dk/87/koelbjergkvinden>

4. Redegør for de fem problemstillinger i citatet nedenfor i menneskets overgang til agerbrug:

"... Med agerbrugets opfindelse indledte mennesket dets **første** (veldokumenterede) målrettede ødelæggelse af vild natur. Det var en forudsætning for dyrkningen af jorden. For det **andet** medførte agerbruget en domesticering (tæmning/kontrol) af en række vilde dyr og planter. For det **tredje** førte det overskud af fødevarer, der ofte blev resultat heraf, til yderligere befolkningstilvækst og befolkningstæthed. For det **fjerde** blev menneskene mere og mere bofaste, først i landsbyer og sidenhen i byer. **Endelig** opstod med tiden privat ejendomsret i moderne forstand. Med agerbruget begyndte menneskene kort sagt at indtage en særstilling blandt dyrene. Her blev de første afgørende skridt taget til deres ophøjelse til Jordens herre..."

http://nytfokus.nu/media/1261/nytfokus_4_print.pdf

5. Agerbrugs-opfindelsen kommer til Skandinavien af mennesker sydfra, siger værten i tv-udsendelsen. Se, om han har støtte i det argument i de tre kilderne nedenfor:

Kilde 1

"... Der blev flere mennesker i løbet af stenalderen. Det betød, at bopladserne lå tæt ved hinanden. Fra bopladsen ved Ertebølle var der kun 8-10 km til den nærmeste boplads. Efterhånden blev det svært at skaffe mad nok. Folk fra forskellige bopladser begyndte at slå om steder, hvor man kunne fiske og jage. Det kan man se på rester af skeletter, som har spor efter sår. Til sidst i Ertebølle-tiden blev det lidt koldere. Samtidig sank vandet i havet. Det betød, at der blev færre østers. Det blev også vanskeligere at jage sæler og hvaler. Hvis folk skulle overleve, kunne de ikke nøjes med at jage, fiske og samle spiselige ting i skovene. Måske er det grunden til, at folk omkring 4.000 f.v.t. begyndte at dyrke jorden"

(Kilde: Jens Aage Poulsen: "Historiekanon – i praksis", 2011)

Kilde 2

"... Menneskene i Danmark lærte at dyrke korn af folk fra Europa, der kom til Danmark for at handle"

(Kilde: Margit Broust Jensen m.fl.: "Alle tiders stenalder", 1998)

Kilde 3

"... Da menneskene levede som jægere og fiskere i Norden, var der ved at udvikle sig en landbrugskultur i Mesopotamien mellem floderne Eufrat og Tigris i det nuværende Irak: Dyrkningsforholdene var meget gunstige her (nuværende Irak) i forhold til andre steder, dog med den forudsætning, at man kunne skabe en stabil og sikker vandforsyning. Det var muligt i dette område, for selv om der kun faldt lidt regn med skiftende mellemrum, lå flodlejret oftere højere end den omgivende slette..."

(Kilde: J.M. Roberts: "Verdenshistorie 1. de første tider indtil 500 f.v.t.", 1998)

Svar på elevspørgsmål:

Ad 1: I slutningen af den sidste istid blev klimaet stadig varmere og isen begynder at smelte. Der kommer langsomt flere muligheder for føde end jagt på rensdyr, der med varmen trænger længere nordpå i Skandinavien. Isen har efterladt landet fladmast med bakker flere steder. Smeltevandet bliver efterhånden til hav omkring det Danmark, vi kender i dag.

Ad 2: Mad, tøj og redskaber fx fiskekroge, pilespidser, buestrengene, telte.

Ad 3: Ny DNA-forskning: Danmarks ældste lig skifter køn fra kvinde til mand, 2017

Ad 4: Mennesket kommer senere i tiden ufrivilligt til at ødelægge og kontrollere andre arter og natur, som også rammer os selv med territorialkrige, nye sygdomme, ensidige fødevarer mv.

Ad 5: Kilde 2 og 3 er enige med tv-udsendelsen: nordboerne lærte agerbruget at kende fra mennesker, der levede længere sydpå.

Supplerende materialer

- Besøg <https://ucc.dk/cfu/fag/historie/ideer-til-undervisning> for inspiration til yderligere undervisning.
- Se især historiekanonpunktet "[Ertebøllekulturen](#)"